

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 1/441-6501 ☎: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@repate.hu

🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/713/2013/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

199/2014. (IX. 18.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ által 2013. szeptember 9-én előterjesztett **panaszát** a 2014. szeptember 18-án megtartott zárt ülésén hozott döntése alapján

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2013. szeptember 9-én a H.-i Rendőrkapitányság Rendészeti Osztály Közrendvédelmi Alosztályán mondja jegyzőkönyvbe panaszát, melyet a megyei rendőr-főkapitányság vezetője az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálatán keresztül továbbított a Testülethez.

A panaszos szeptember 7-én feleségével Hajdúszoboszlón tartózkodott. A panaszos német rendszámú gépjárművével egy zsákutca elején állt meg, véleménye szerint szabályosan. A feleségét várta, aki a kozmetikában tartózkodott. A panaszos kb. 3-4 percet várakozhatott a gépjárművétől kb. 8-10 méterre lévő vendéglátóegység teraszán kávézva, amikor is azt vette észre, hogy egy rendőrautó megáll gépjárműve előtt, és kiszáll belőle két rendőr. Közülük az

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

egyikük odament a panaszoshoz és megkérdezte, hogy ő-e a gépjármű tulajdonosa. Ekkor a panaszos közölte, hogy igen, és megkérdezte, hogy van-e valamilyen probléma. Mint ahogyan azt a panaszos utólag megtudta, egy bizonyos V. úr kérte tőle iratait. A panaszos közölte, hogy nincs nála semmilyen irat, azokat a Karikás panzióban hagyták, mivel a fürdőbe készültek feleségével és nem akarták, hogy ott esetleg elhagyják azokat, vagy ellopják tőlük. Ekkor a rendőr közölte a panaszossal, hogy elő fogja állítani a rendőrkapitányságra. A panaszos szándéka okát tudakolta, mire azt a választ kapta, hogy azért, mert nem tudja igazolni magát. Ekkor a panaszos közölte a rendőrrel, hogy amennyiben neki megfelelő, elmegy a panzióba és elhozza az iratait. A panaszos azt is felajánlotta, hogy együtt menjenek el, hogy ott igazolhassa magát, illetve azt is javasolta, hogy beviszi a rendőrségre utólag. Ezeket a rendőr nem fogadta el, és felszólította a panaszost, hogy tartsa hátra kezeit, mert meg fogja bilincselni. Amikor a panaszos felesége odaért az intézkedés helyszínére, akkor a panaszos azt mondta a rendőrnek, hogy a felesége a helyszínen marad, amíg ő elmegy az okmányokért. A rendőr ezt sem fogadta el. A panaszos meghallgatása során jegyzőkönyvbe mondta, hogy ő nem ellenkezett, együttműködő volt a rendőrrel az előállítás során. A panaszos kérte feleségét, hogy vegye ki a gépjármű kulcsát a zsebéből, menjen el az okmányaiért és hozza be azokat a rendőrkapitányságra. A panaszos hozzátette, hogy ő úgy látta, mintha a rendőr az intézkedés során végig felszült állapotban lett volna, arca rángatózott és a pisztolya felé kapkodott. A panaszos véleménye szerint a rendőr nem járt el kellő korrektséggel az adott helyzetben és nem a megfelelő intézkedést választotta. A panaszos sérelmezi továbbá, hogy minden ok nélkül megbilincselték, holott az adott helyzetben az véleménye szerint nem volt szükséges és jogszerű.

A panaszos a jegyzőkönyv végén kérte, hogy beadványát a Testület bírálja el.

Az érintett rendőrkapitányság a panaszbeadvány mellett egy sor egyéb iratot is továbbított a Testülethez, melyeket a Testület jelen állásfoglalás II. része alatt ismertet.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) 2013. szeptember 23-án a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Vezetője az ORFK Ellenőrzési Szolgálatának vezetőjét tájékoztatta arról, hogy a panaszos beadványt terjesztett elő a vele szemben 2013. szeptember 7-én foganatosított rendőri intézkedés miatt.

A r. dandártábornok a szolgálatvezetőt arról is tájékoztatta, hogy a panasz kivizsgálására illetékességgel és hatáskörrel rendelkező Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság vezetője a panasz kivizsgálására indult közigazgatási hatósági eljárást felfüggesztette, tekintettel arra, hogy a panaszos kérte a Testület eljárásának lefolytatását. Az elsőfokú hatóság az ügyfelet az eljárás felfüggesztéséről szóló végzés egy példányának megküldésével értesítette.

A r. dandártábornok mellékelte a felfüggesztő végzés egy példányát, valamint az eljárás során keletkezett iratok másolatait.

2) A Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság Rendészeti Osztály Közrendvédelmi Alosztályán az intézkedés napján jelentés készült a panaszos előállításáról, illetve a kényszerítő eszköz alkalmazásáról.

A jelentés szerint a panaszost 2013. szeptember 7-én 10 óra 30 perckor vonták igazoltatás alá a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának (1) bekezdése alapján, majd őt mint személyi szabadságában korlátozott személyt átvizsgálták az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése alapján, és az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a) pontja alapján előállították, mivel magát hitelt érdemlően igazolni nem tudta.

A jelentésben szerepel, hogy a panaszost az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés f) pontjának II. fordulata alapján állították elő (szabálysértést elkövető személy előállítása, akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható), ezt azonban kézzel utólag kihúzták.

A kényszerítő eszköz alkalmazására a 4200 Hajdúszoboszló, Szilfákalja alatti helyen került sor. A panaszost az Rtv. 48. §-ának a, b és c) pontjai alapján, önkárosítás, támadás és szökés megakadályozása érdekében bilincseltek meg. A bilincset 10 óra 38 perctől 10 óra 49 percig alkalmazták, a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IV. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 41. § (4) bekezdés b) pontja szerint, kezek hátrabilincselésével. A rendőri intézkedés során sérülés nem keletkezett, a kényszerítő eszköz alkalmazása anyagi kárt nem okozott. A panaszos az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése szerint hozzátartozója/képviselője kiértesítését nem kérte.

Az intézkedő V. P. r. zászlós jelentette, hogy szolgálata teljesítése során 2013. szeptember 7-én 10 óra 27 perckor a Hajdúszoboszló Szilfákalja u. 14. szám mögötti szervízúton észlelte, hogy az IN MA 505 német forgalmi rendszámú gépkocsi a kihelyezett „Várakozni tilos!” jelzőtábla hatálya alatt várakozik. Ezzel együtt a gépkocsi az úttestek széleinek metszéspontjától számított 5 méteren belül is parkolt. A gépkocsinál senki nem tartózkodott, ezért a r. zászlós a gépkocsihoz ment, hogy annak helyzetéről és a jogsértések tényéről fényképfelvételeket készítsen. Emellett a r. zászlós a közelben lévő üzletekbe kívánt bemenni, hogy ott érdeklődjön a jármű vezetőjének holléte iránt.

A r. zászlós így érkezett a Szilfákalja u. 12. szám alatti „Fekete Bari” ételbárhoz, amelynek kerthelyiségében kávézott a panaszos, német állampolgár, a gépjármű tulajdonosa. A panaszos a r. zászlós kérdésére elmondta, hogy ő várakozik a gépkocsival a fenti helyen, de mintegy 10 méterre van tőle, ezért úgy gondolta, hogy ez még nem szabálysértés. Arról pedig a panaszosnak elmondása szerint fogalma sem volt, hogy az úttestek széleinek metszéspontjától számított 5 méteren belül tilos várakozni.

A r. zászlós az intézkedés során a panaszost igazoltatta, melynek során semmilyen irattal nem tudta magát hitelt érdemlően igazolni. A panaszos a r. zászlóst arról tájékoztatta, hogy német állampolgár, és iratai az egyik hajdúszoboszlói panzióban vannak. Ezért a r. zászlós a panaszossal lezáratta gépkocsiját, majd előzetes figyelmeztetéseket követően kezeit hátrahelyzetbe bilincselte. Eközben érkezett a helyszínre a panaszos felesége, akinek átadták a gépkocsi kulcsait. A hölgy a r. zászlóst arról tájékoztatta, hogy férje iratait a kapitányságra hozza. A r. zászlós ezt követően a panaszos ruházatát átvizsgálta, majd adatai megállapítása végett és egyéb intézkedések megtétele érdekében előállította a Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányságra. A panaszost előállító helyiségben nem volt szükséges elhelyezni.

Részére a szükséges tájékoztatókat és az előállítás idejéről szóló igazolást kiadták. Az előállítás oka 11 óra 45 perckor szűnt meg, ekkor a panaszoszt szabadon is bocsátották. A jelentés szerint a r. zászlós a panaszos ellen az általa elkövetett cselekmény miatt szabálysértési feljelentést tesz.

A jelentéshez csatolt parancsnoki vélemény szerint az intézkedés jog- és szakszerű volt, ami elmondható a kényszerítő eszközök alkalmazásáról is, összességében pedig az Rtv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdésében meghatározott arányossági kritérium is teljesült.

3) A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló 2013. szeptember 7-én kiállított igazolás szerint a panasossal szemben az Rtv. 33. §-a alapján foganatosítottak személyi szabadságot korlátozó intézkedést. Az előállított hozzátartozója, képviselője kiértékelését nem kérte, és élelmezésre sem tartott igényt. A panaszos az igazolásra kézzel rávezette, hogy panasszal kíván élni, mert véleménye szerint őt a rendőrök ok nélkül bilincseltek meg. Az igazolás szerint az előállítás 10 óra 30 perctől 11 óra 45 percig tartott. Az igazolást a panaszos aláírásával ellátta.

4) 2013. október 25-én a Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság vezetője a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság helyettesének továbbította a Testület kérdéseire megfogalmazott válaszát.

A Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság vezetője válaszában előadta, hogy a panasossal szemben foganatosított rendőri intézkedés részleteiről nyilatkozta az intézkedő rendőröket, akiknek válaszát az alábbiak szerint terjeszti elő.

Az előállítás feltétlen szükségességét az indokolta, hogy a külföldi állampolgár semmilyen személyazonosításra alkalmas irattal nem tudta magát hitelt érdemlően igazolni, és az általa bementetett adatokat semmilyen a Magyar Rendőrség által használt nyilvántartási rendszerben nem állt a rendőr módjában ellenőrizni.

A panaszos önállóan, az intézkedés megkezdését követően tájékoztatta a rendőröket, hogy iratai a hajdúszoboszlói Hőforrasi utcán lévő Karikás Panzióban maradtak. A rendőrök nem kísérelték meg a panaszoszt elkísérni vagy elszállítani a szálláshelyére, mert őt nem ismerték, ezért kíséret esetén tartani lehetett attól, hogy az intézkedés alá vont személy kivonja magát az intézkedés alól, ezáltal pedig annak eredményes befejezését megnehezíti, megghiúsítja, önmagában vagy más személyben kárt tesz és ezt az intézkedő rendőr semmilyen módon vagy csak nehézségek árán tudja megakadályozni. A kapitányságvezető álláspontja szerint ezek megelőzése egy rendőri intézkedés során kiemelt prioritást élvez.

Az átirat szerint továbbá az elszállítás semmiképpen sem lehetett volna lehetséges, hiszen az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a hatóság vagy az illetékes szerv elé állításról lehet szó, ezt figyelembe véve pedig a Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság objektumán kívül más helyre történő szállítással felmerülhet a szakszerűtlenség az intézkedés során.

A rendőrök felajánlották a panaszosnak és feleségének, hogy a hölgy a gépjárművel elmehet az iratokért a panzióba, azonban a hölgy azt válaszolta, hogy nincs nála vezetői engedély, ezért a gépkocsival semmiképp nem fog elmenni, az pedig az intézkedés indokolatlan elhúzását jelentette volna, ha a hölgy gyalogosan ment volna el a mintegy egy kilométerre lévő panzióba, és hozza vissza onnan az iratokat.

Az intézkedés során a panaszos később odaérkező felesége elmondta, hogy az intézkedés alá vont személy a férje, azonban ezen kívül mást nem mondott, adatait nem közölte, illetve ha mondott volna is valamit a férje adataival kapcsolatban, azt a rendőr nem lett volna köteles elfogadni az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdésében foglaltak alapján. Mivel a panaszos feleségével szemben intézkedésre okot adó körülmény nem merült fel, ezért őt nem is igazoltatták. Mivel azonban a hölgy sem rendelkezett elmondása alapján a helyszínen iratokkal, és külföldi lévén nem is lett volna leellenőrizhető, ezért közlése nem is lett volna elfogadható.

Az intézkedő rendőrök felajánlották a panaszos feleségének, hogy menjen vissza az iratokért, hiszen a Szolgálati Szabályzat 28. §-ának (6) bekezdése szerint az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható. Azonban a hölgy elutasította azt a lehetőséget, hogy a gépkocsival megtegye az utat, mivel vezetői engedély nem volt nála és semmiképp nem akart a rendőröknek alapot adni arra, hogy vele szemben is intézkedést kezdeményezzenek. A rendőrök az intézkedést nem akarták indokolatlanul elnyújtani a helyszínen azzal, hogy megvárják, míg a panaszos felesége gyalogosan odahozza az iratokat. Ezt az intézkedés eredményes befejezése, valamint az indokolta, hogy az intézkedés csak a szükségés ideig tarthat.

A panaszos a szabálysértések tényét sem a helyszínen sem később nem ismerte el, ezért vele szemben szabálysértési eljárás indult a rendőrkapitányság Rendészeti Osztályának Igazgatásrendészeti Alosztályán.

A kapitányságvezető rögzítette, hogy a panaszos fölényesen viselkedett, de mindazonáltal az intézkedés során alapvetően együttműködő magatartást tanúsított.

Aktív, fizikai ellenállást nem tanúsított a helyszínen, „hiszen akkor akár testi kényszert, vagy más, súlyosabb kényszerítő eszközt is” alkalmaztak volna vele szemben. A kapitányságvezető határozottan leírja, hogy a panaszos magatartása az intézkedés során nem utalt sem szökési, sem önkárosítási szándéokra. A bilincset csak és kizárólag az intézkedés alá vont személyben esetleg később kialakuló szökési, önkárosítási, támadási szándékának megakadályozása érdekében alkalmazták. A kezek hátrabilincselése a Szolgálati Szabályzat (6) bekezdése (*helyesen 41. §-ának (6) bekezdése*) alapján történt, mivel a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátrabilincselése akkor célszerű, ha az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik [ab]. A kapitányságvezető rögzítette, hogy a Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság által használt szolgálati gépjárművek nem erre a célra vannak kialakítva.

III.

A panaszos által előadottakkal kapcsolatban a Testületnek elsőként saját hatáskörét kellett vizsgálat alá vonnia.

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint az, akinek a IV-V. Fejezetben - a 46/A-46/C. § kivételével -, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alapvető jogát sértette, választása szerint

- a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy

b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően

ba) az országos rendőrfőkapitány,

bb) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy

bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója bírálja el.

A jogszabályhely alapján a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

– a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),

– a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat-, csomag-, jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

– a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),

tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A fent idézett jogszabályi rendelkezések értelmében a Testület nem szabálysértési hatóság, tehát nem jogosult állást foglalni abban a kérdésben, hogy a panaszos a terhére rótt szabálysértéseket valóban elkövette-e. Mindezek alapján a Testület a panaszos ehhez kapcsolódó sérelmére nézve hatáskörének hiányát volt kénytelen megállapítani.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát, IV. cikkében biztosított személyes szabadsághoz való jogát, valamint VI. cikk (2) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való jogát – az alábbiak szerint.

IV.

1) A Testület elsőként a panaszos igazoltatásának jogszerűségével foglalkozott.

Az Rtv. 29. §-ának (1) a) pontja szerint a rendőr feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 40. § (5) bekezdésének d) pontja szerint tilos megállni körforgalmú úton, útkereszteszsében és az úttestek széleinek metszéspontjától számított 5 méter távolságon belül, ha a közúti jelzésből más nem következik.

A KRESZ 41. §-ának (1) bekezdése értelmében a 40. § rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell a várakozásra is.

A rendelet 1. sz. függelékének III. d) pontja szerint megállás a járművel a be- és a kiszálláshoz, vagy a folyamatos fel- és lerakáshoz szükséges ideig, illetőleg – ha a vezető a járműnél marad – egyéb okból legfeljebb 5 percig történő egy helyben tartózkodás. Az e) pontban rögzítettek szerint várakozás a járművel a megállásnál hosszabb ideig történő egy helyben tartózkodás.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 224. §-ának (1) bekezdése szerint, aki a KRESZ-ben meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 217–222. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, szabálysértést követ el.

A csatolt jelentés szerint a panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták. Az intézkedő V. P. r. zászlós szolgálata teljesítése során észlelte, hogy az IN MA 505 német forgalmi rendszámú gépkocsi a kihelyezett „Várakozni tilos!” jelzőtábla hatálya alatt várakozik. Ezzel együtt a gépkocsi az úttestek széleinek metszéspontjától számított 5 méteren belül is parkolt. A gépkocsinál senki nem tartózkodott, ezért a rendőrök a panaszos felkutatására indultak.

A rendelkezésre álló rendőrségi dokumentáció mindössze annyit rögzített, hogy a panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták. Az igazoltatás jogalapja értelemszerűen kizárólag az a) pont lehetett, ugyanakkor az ott felsorolt esetek közül a közrend védelme, és a közlekedésrendészeti ellenőrzés egyaránt szóba jöhetett. Figyelemmel arra, hogy az intézkedés alá vont gépjármű motorja nem járt, sőt, a vezető a helyszínen sem tartózkodott, a Testület nem közlekedésrendészeti ellenőrzésként értékelte a történeteket, hanem abból indult ki, hogy a rendőrök a panaszos szabálysértését egy a közrendet veszélyeztető körülményként azonosították.

A Testület ezen a ponton szükségesnek látja felhívni a figyelmet töretlen gyakorlatára, miszerint ha az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Amennyiben a Testület ezt a vizsgálatot nem végezné el, a jogkorlátozás érdemi kontrollja kiüresedne, illetve elmaradna, és ezzel sérülne az érintett panaszhoz való alkotmányos joga.

Jelen esetben a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszossal szemben a szabálysértés elkövetéséhez szükséges minimális gyanú fennállt. A panaszos saját előadása szerint legfeljebb 3-4 percre hagyta magára gépjárművét, ugyanakkor rögzíti, hogy elhelyezkedett egy kávézó kerthelyiségében, ahol kávé is rendelt – a Testület álláspontja szerint valószínűtlen, hogy mindez öt percnél rövidebb időt vett volna igénybe. A panaszos beadványában nem említi, hogy visszaindult volna gépjárművéhez, a szabálysértés elkövetését illetően pedig nem közli álláspontját, így az elkövetést kifejezetten nem is tagadja.

Mindezek alapján a Testület a panaszos igazoltatásának jogalapját megfelelőnek találta, és úgy foglalt állást, hogy az a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát nem sértette.

2) A panaszos előállításával kapcsolatban a Testület a következőket látja szükségesnek megjegyezni.

a) Az intézkedés jogalapját illetően a Testület a következő megállapításokat teszi.

Az Rtv. 33. §-ának (2) a) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja.

A rendőrségi dokumentáció szerint a panaszos előállításának jogalapjául az Rtv. 33. §-ának (2) a) pontja szolgált.

A jelentések egyöntetűen rögzítik, hogy a panaszos felszólításra személyazonosságának igazolására alkalmas dokumentumot nem tudott bemutatni, amit a panaszos megerősít: a panaszbeadvány szerint a panaszos iratait a panzióban hagyta, mivel a fürdőbe készültek feleségével és nem akarták, hogy ott esetleg elhagyják azokat, vagy ellopják tőlük.

Mivel a rendelkezésre álló adatok alapján nem merült fel kétség azzal kapcsolatban, hogy a panaszos a helyszínen nem tudta magát hitelt érdemlően igazolni, a Testület elfogadta az előállítás jogalapjául az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a) pontját, és megállapította, hogy az előállítás jogalapja a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapvető jogát nem sértette.

b) Mivel a Testület az előállítás jogalapját megfelelőnek találta, a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az intézkedés megfelelt-e az arányosság követelményének. Az Rtv. 15. §-a szerint ugyanis a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdése funkcióját tekintve a rendőri mérlegelésnek ad teret. A bekezdés imént idézett a) pontja lehetőséget biztosít az intézkedő rendőr számára az előállítás foganatosítására, ugyanakkor – ellentétben az ugyanezen szakasz (1) bekezdésében felsorolt esetekkel – nem teszi azt kötelezővé. Azonban a mérlegelés lehetősége sem korlátlan – a Testület töretlen gyakorlata szerint a mérlegelés akkor állja ki a jogszerűség próbáját, ha az megfelel az Rtv. 15. §-ában rögzített arányossági kritériumnak, tehát nem okoz olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. A fentiekből kiindulva, a jogalap megléte önmagában nem teszi a rendőri intézkedést jogszerűvé. Amennyiben az arányosság követelménye nem érvényesül, úgy a megfelelő jogalap megléte mellett is jogszerűtlenné válik az intézkedés.

A Testület az Rtv. 15. §-a mellett szükségesnek látja felhívni a Szolgálati Szabályzat 28. §-ának (6) bekezdését, mely szerint az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható.

Beadványa szerint a panaszos felajánlotta a rendőrnek, hogy amennyiben neki megfelelő, elmegy a panzióba és elhozza az iratait. A panaszos azt is felajánlotta, hogy együtt menjenek el, hogy ott igazolhassa magát, illetve azt is javasolta, hogy beviszi a rendőrségre utólag – felvetéseit azonban a rendőr nem fogadta el.

A fentiekkel kapcsolatban a rendőrkapitányság által közölt információk szerint a rendőrök felajánlották a panaszosnak és feleségének, hogy a hölgy a gépjárművel elmehet az iratokért a panzióba. A hölgy vezetői engedély híján nem akart a gépjárműbe ülni, az pedig az intézkedés indokolatlan elhúzását jelentette volna, ha a hölgy gyalogosan ment volna el a mintegy egy kilométerre lévő panzióba, és hozza vissza onnan az iratokat. A dokumentáció továbbá utal arra, hogy a rendőrök azért nem kísérelték meg a panaszost elkísérni vagy elszállítani a szálláshelyére, mert őt nem ismerték, ezért kísérés esetén tartani lehetett attól, hogy az intézkedés alá vont személy kivonja magát az intézkedés alól, ezáltal pedig annak eredményes befejezését megnehezíti, megghiúsítja, önmagában vagy más személyben kárt tesz és ezt az intézkedő rendőr semmilyen módon vagy csak nehézségek árán tudja megakadályozni.

A Testület a fentieket mérlegelve a következő álláspontra helyezkedett. Az intézkedő rendőrök szerint biztonsági kockázatot jelentett volna a panaszost visszakísérni a panzióba irataihoz, ezzel azonban a Testület egyetérteni nem tudott. A rendőri jelentések egyértelműen rögzítik, hogy a panaszos az intézkedés során együttműködő magatartást tanúsított, magatartásából támadási, szökési, ellenszegülési szándéokra következtetni nem lehetett, így a Testület álláspontja szerint semmilyen körülmény nem utalt arra, hogy a panaszos az intézkedés eredményes befejezését bármilyen módon megnehezítette volna. A Testület e meggyőződésének kialakításakor arra is tekintettel volt, hogy a nyugdíjas-korú panaszos kísérését két jó karban lévő rendőr biztosíthatta volna.

Az intézkedés célja a panaszos személyazonosságának tisztázása volt – a Testület határozott meggyőződése szerint ezt az arányosság kritériumának tiszteletben tartásával a legegyszerűbb és a lehető legkisebb alapjog-korlátozást megvalósító módon úgy lehetett volna elérni, ha a rendőrök a panaszost az intézkedés helyszínétől még a jelentések szerint is mindössze egy kilométerre fekvő panzióba visszakísérik. Ehelyütt jegyzi meg a Testület, hogy a panaszos 1 óra 15 percet igénybe vevő előállításánál az intézkedés eredményes befejezését az is kevésbé késleltette volna, ha a rendőrök megvárják, míg a panaszos helyszínen tartózkodó felesége gyalog teszi meg az utat az okmányokkal a panzióig és vissza.

Mivel a panaszos előállítása az arányosság próbáját nem állta ki, a Testület megállapította a panaszos személyes szabadsághoz való jogának sérelmét.

Figyelemmel arra, hogy a panaszos beadványában maga rögzítette, hogy felesége és az ő iratai egyaránt a panzióban maradtak, ráadásul egyáltalán nem is utal rá, hogy felesége megkísérelte volna személyazonosságát igazolni, a Testület külön vizsgálatot arra nézve nem folytatott le, hogy miért nem törekedtek a rendőrök az előállítás foganatosítását a feleség nyilatkoztatásával mellőzni.

3) Végül a Testület vizsgálta, hogy jogszerűen alkalmazták-e a rendőrök bilincset a panaszossal szemben.

A bilincs alkalmazásának eseteit az Rtv. 48. §-a sorolja fel, amely szerint a rendőr a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának

megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmazhat.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. A Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (6) bekezdés a) pontjának első fordulata szerint továbbá a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől, másrészt az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik, harmadrésről az érintett személyt a rendőr egyedül állítja elő, kivéve, ha az intézkedésben érintett kezei az erre a célra kialakított övhöz vannak bilincselve.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

A Testület ismételten hivatkozik továbbá az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdésében rögzített arányossági kritériumra, illetve az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdésére, mely kimondja, hogy a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A panaszos előállításáról szóló jelentés szerint a panaszost az Rtv. 48. §-ának a,) b) és c) pontjai alapján, önkárosítás, támadás és szökés megakadályozása érdekében bilincselték meg, a Szolgálati Szabályzat 41. § (4) bekezdés b) pontja szerint, kezek hátrabilincselésével.

A Testület megkeresésében külön rákérdezett, tanúsított-e a panaszos olyan magatartást, melyből a panaszos támadásra, szökésre, illetve önkárosításra vonatkozó szándékára lehetett volna következtetni.

A kapitányságvezető a Testület kérdésére rögzítette, hogy a panaszos fölényesen viselkedett, de az intézkedés során alapvetően együttműködő magatartást tanúsított. A kapitányságvezető megfogalmazása szerint a panaszos aktív, fizikai ellenállást nem tanúsított a helyszínen, „hiszen akkor akár testi kényszert, vagy más, súlyosabb kényszerítő eszközt is” alkalmaztak

volna vele szemben. A kapitányságvezető határozottan leírja, hogy a panaszos magatartása az intézkedés során nem utalt sem szökési, sem önkárosítási szándékra. A bilincset csak és kizárólag az intézkedés alá vont személyben esetleg később kialakuló szökési, önkárosítási, támadási szándékának megakadályozása érdekében alkalmazták. A kezek hátrabilincselése a Szolgálati Szabályzat (6) bekezdése (*helyesen 41. §-ának (6) bekezdése*) alapján történt, mivel a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélszerűsággal választja meg azzal, hogy a kezek hátrabilincselése akkor célszerű, ha az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik [ab)]. A kapitányságvezető rögzítette, hogy a Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság által használt szolgálati gépjárművek nem erre a célra vannak kialakítva.

A Testület a rendőrkapitányság bilincseléssel kapcsolatos álláspontját nem osztotta. Az Rtv. 48. §-ában rögzített felhatalmazások a Testület töretlen gyakorlata szerint akkor hivatkozhatók a bilincselés jogalapjaként, ha az intézkedés alá vont személy magatartásával a kényszerítő eszköz alkalmazását indokolja. Az Rtv. 48. §-ának a), b) és c) pontja nem az intézkedés alá vont személyek önkárosításától, támadásától és szökésétől való absztrakt félelemre vonatkozik – a bilincs alkalmazása kizárólag akkor lehetséges, ha az intézkedés alá vont magatartásából arra lehet következtetni, hogy ilyen jellegű cselekmények megvalósítására készül. Jelen esetben a rendőri jelentések kifejezetten rögzítik, hogy a panaszos együttműködő magatartást tanúsított, amiből ilyen szándékra következtetni nyilvánvalóan nem lehetett, a panaszos „fölényes” magatartása pedig nem olyan viselkedés, mely kényszerítő eszköz alkalmazását indokolhatná.

Azzal kapcsolatban, hogy a kapitányságvezető szerint a panaszossal szemben aktív, fizikai ellenszegülése esetén „akár testi kényszert, vagy más, súlyosabb kényszerítő eszközt is” alkalmazhattak volna, a Testület szükségesnek látja megjegyezni, hogy a bilincselés a testi kényszernél súlyosabb alapjog-korlátozást megvalósító kényszerítő eszköz, melyet a Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (1) bekezdése, illetve a 39. § (1) bekezdésében rögzített fokozatossági kritérium értelmében eleve csak akkor lehetett volna alkalmazni, ha a panaszos ellenszegülése testi kényszerrel nem lett volna megtörhető. Mivel azonban a panaszos semmiféle ellenszegülést nem tanúsított az intézkedés során, még az Rtv. 47. §-a szerinti testi kényszer alkalmazásának sem lett volna jogalapja.

A Testület szükségesnek látja felhívni a figyelmet arra is, hogy a kezek hátrabilincselése a kényszerítő eszköz alkalmazásának egy fokozottan jogkorlátozó módja, melynek indokoltságát – ha a bilincs alkalmazásának jogalapja eleve hiányzik – nem lehet igazolni azzal, hogy a rendőrkapitányságon használt szolgálati gépjárművek nem az intézkedés alá vont személyek szállítására vannak kialakítva.

A bilincselés jogalapjának hiánya miatt a Testület a panaszos emberi méltósághoz való jogának súlyos fokú sérelmét állapította meg.

V.

A Testület a panaszos szabálysértési eljárásra vonatkozó észrevételeire nézve hatáskörének hiányát állapította meg. A panaszos igazoltatását a Testület jogszerűnek találta, így kimondta, hogy az a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát nem sértette. A Testület elfogadta az előállítás jogalapjául az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a) pontját, ugyanakkor az

arányosság követelményének sérelme miatt a panaszos személyes szabadsághoz való jogának sérelmét állapította meg. A bilincselés jogalapjának hiánya miatt a Testület emellett a panaszos emberi méltósághoz való jogának súlyos fokú sérelmét is megállapította.

A Testület az Rtv. 93. §-ának (6) bekezdése szerint a rendelkező részben foglaltak szerint döntött és állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2014. szeptember 18.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
előadó testületi tag

Dr. Cservák Csaba
testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET